

Kulturmiljöhistorisk inventering och bedömning Leoparden 14, Växjö

Mats Edström-Barup
Professor em, arkitekt MSA

BARUP&EDSTRÖM ARKITEKTKONTOR AB *Arkitekter S A R, Tekn.dr*
Lotskajen 9, 216 42 Limhamn - Järnvägsгатan 12, 272 31 Simrishamn
Telefon 0414-131 00, E-post ark@barupedstrom.se
Postgiro 69467-9, Bankgiro 5929-9651, Org.nr 556495-6224
www.barupedstrom.se

Kulturmiljöhistorisk inventering och bedömning Leoparden 14, Växjö

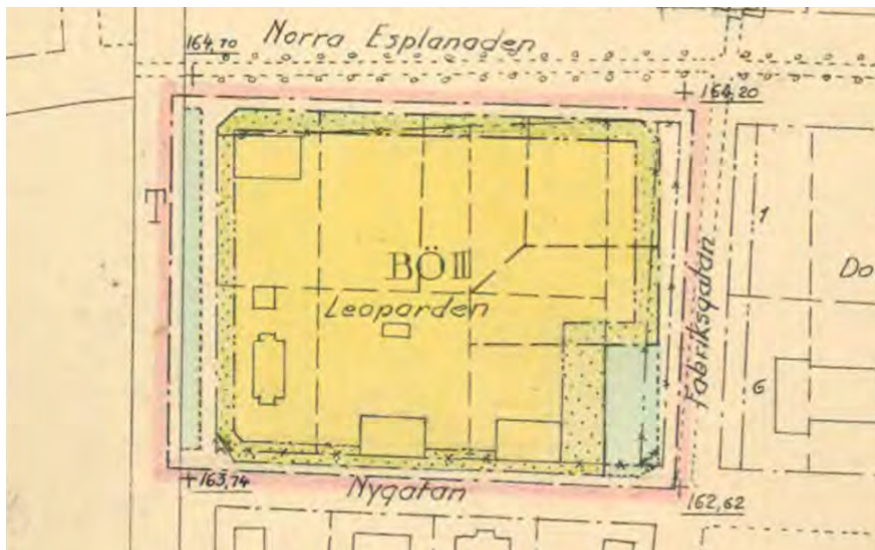
Omgivningen

Kvarteret Leoparden ligger i stadsdelen Väster i Växjö. Det gränsar i öster mot stadens centrum, tätbebyggt med kvarter i rutnätsmönster. Mot väster möter en höjdsträckning med ett äldre villaområde som underhand förtätats med nyare villor. Norr om kvarteret finns ett flerbostadsområde i 3–6 våningar och i söder, kvarteret Elden Norra, en varierande samling nya och äldre byggnader i 2–4 våningar för både bostäder och verksamheter.

Kvarteret har en tydlig avgränsning mot omgivningen genom den starkt trafikerade Liedbergsgatan i öster, banvallen (till Växjö-Virserums järnväg) med Lärkgatans parkering i väster samt den breda återvändsslingan vid Norra Esplanaden i norr.

Kvarteret Leoparden

Kvarteret Leoparden etablerades redan 1875 och var 1918 tomtindelad och bebyggt med två hus i sydväst. Kvarteret Eden Norra som ligger söder om

Förslag till jämkning av stadsplanen för kvarteret Leoparden från 1946.

Leoparden bildades senare och bebyggdes under 1930-talet med villor och småskaliga flerfamiljshus.

I kvarteret Leoparden uppfördes motsvarande småskaliga flerfamiljshus först efter planläggningen 1946. Denna stadsplan föreskrev bostadsändamål i två våningar med öppet byggnadssätt med en byggrätt som begränsades mot gatorna av förgårdsmark. Planen medgav en exploateringsgrad som omfattande 20 % av tomtarean vilket gav förutsättningar för en öppen och genomsiktig karaktär i kvarteret i motsats till den angränsande rutnätsstadens täta bebyggelsestruktur.

Kvarteret bebyggdes under slutet av 1940-talet och 1950-talet med fristående, tvåvånings bostadshus placerade på rad i öst-västlig riktning längs gatorna i norr och söder. Hustypen hade likformig gestaltning med sakligt odekorerade och regelbundna fasader i ljus puts. De renskalade huskropparna täcktes med lågsluttande sadeltak och öppet taksprång. Takkupor och balkonger förekom på södersidan. Förgårdsmarken mot gatan hägnades med låga staket och häckar.

Kvarterets rad av fyra hus mot Norra Esplanaden bevarar i huvudsak detta gamla byggnadssätt.

Kvarterets egenart

Kvarteret Leoparden utgör en gränzon mellan två olika bebyggelsemönster i staden, centrums täta rutnätsstad och villakvarteret på Väster med en friare kvartersform i backlandskap. Den uniforma bebyggelsen i kv. Leoparden med sina likformiga huskroppar placerade på rad skapade ett membran i övergången mellan stad och villaområde. Husens ordning och odekorerade arkitektur skapade en "kartongartad" särprägel som vi kopplar till efterkrigstidens sparsamma och sparsmakade ideal.

Stadsplanens låga exploateringsgrad bidrog till stora arealer kring byggnaderna som tydliggjorde regelbundenhet, öppenhet och genomsikt i kvarteret. Området framstod därför som en påtaglig kontrast till både rutnätsstadens kontinuerliga fasadarkitektur och till det då glesa villaområdet i på Väster med stora tomter och villor med individuellt artikulerade arkitektoniska uttryck.

Förtätning har gjorts med nya huskroppar i likartad form och skala, placerade i öst-västlig riktning på den nordvästra tomten i kv. Leoparden. Som kontrast framträder de fyra punktformade huskropparna längs Liedbergsgatan i kvarteret Elden Norra. De betonar nord-sydlig riktning och bryter det gamla bebyggelsemönstret i såväl höjd och form som slutenhet. Ett påtagligt brott mot bebyggelsemönstret är också kv. Leoparden 14 med sitt enplanshus i U-form, indraget från gatan och med sin stora asfalterade parkeringsyta.

Trots att rivningar, förtätningar och ändringar påverkat områdets ursprungliga bebyggelsestruktur bevaras helhetsverkan av ursprungligt bebyggelsemönster genom en dominans av äldre byggnader i de båda kvarteren.

Slutsats

Kvarteret Leopardens kulturhistoriska värden ligger framförallt i planeringens grundstruktur som konstitueras av husens enkla grundform, orientering och placering. Det är värden som framträder i upplevelsen av kvarterets ordning, riktning, öppenhet och genomsiktighet.

Underordnade värden är byggnadernas indelning, material/färg och detaljering som underhand förnyats och förändrats.

En sammanfattande bedömning av kvarteret Leoparden egenskaper är att;

- ***kvarteret utgör en gränzon, ett membran mellan rutnätsstadens täta bebyggelse och Västers villaområde med sin topografi och vegetation,***
- ***kvarteret urskiljs genom påtagliga gränser/barriärer mot omgivningen genom Liedbergsgatan i öster, banvallen (till Växjö-Virserums järnväg) och parkeringen längs Lärkgatan i väster samt den långsmala återvändsslingan vid Norra Esplanaden i norr,***
- ***området präglas av den ursprungligen etablerade bebyggelsestrukturen av friliggande, likformiga bostadshus i öst-västlig riktning placerade med stort inbördes avstånd,***
- ***bebyggelsens placering i området ger en prägel av ordning, riktning, öppenhet och genomsikt i området.***

Hur kan man ta hänsyn till befintliga värden?

Exploatering av kv. Leoparden 14 bör utgå från det gamla, etablerade och mest dominanta egenskaperna i området. Följande egenskaper bör således prägla en nybyggnad;

- öppenhet, genomsiktighet
- ordning, regelbundenhet
- byggnadskroppar i öst-västlig riktning
- fasader indragna från gatan, (s.k. förgårdsmark).

Kommentar;

Byggnadskropparna bör ha en klart läsbar konsistent form och materialverkan, d.v.s. en grundläggande prägel av enkelhet som associerar till äldre byggnadsutformning. En grad av uniformitet är önskvärd. Fasder bör hållas ljusa.

Byggnadskropparna kan med fördel ha sadeltak, takkupor, frontespiser som möjliggör vindsinredning/takvåning. Däremot bör undvikas att skära in i takytorna med öppna terrasser.

Byggnadskropparnas utformning och skala är underordnad ovan angivna egenskaper. En större skalupplevelse kan t.ex. reduceras med indragna uterum/terrasser särskilt i hörnplacering

Vilka tillägg hade varit positivt för platsen/området

Tomten Leoparden 14 bör kompletteras med vegetation; gräsytor, häckar, buskar och träd. Vegetationen bör hållas så att man i siktnivå ca 1,2-1,8 m över mark bör hålla fri för genomsikt, öppenhet.

Befintligt träd mot väster bör undersökas av arborist avseende förväntad livslängd för att avgöra ev. skydd.

Förgårdsmarken bör kompletteras med häckar och/eller staket med maxhöjd 1,2 m.

Ev. garageinfart bör ges särskild utformning, alt. bäddas in i vegetation

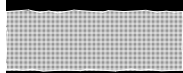
Karta 1875. Kv. Leoparden etablerat med tomtindelning och förslag till allé.

Karta 1940 Kvarteret söder om Leoparden etablerad och bebyggt.

ORDNING

BARRIÄR

GENOMSIKT

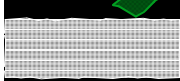
ORDNING

BARRIÄR

GENOMSIKT

ORDNING

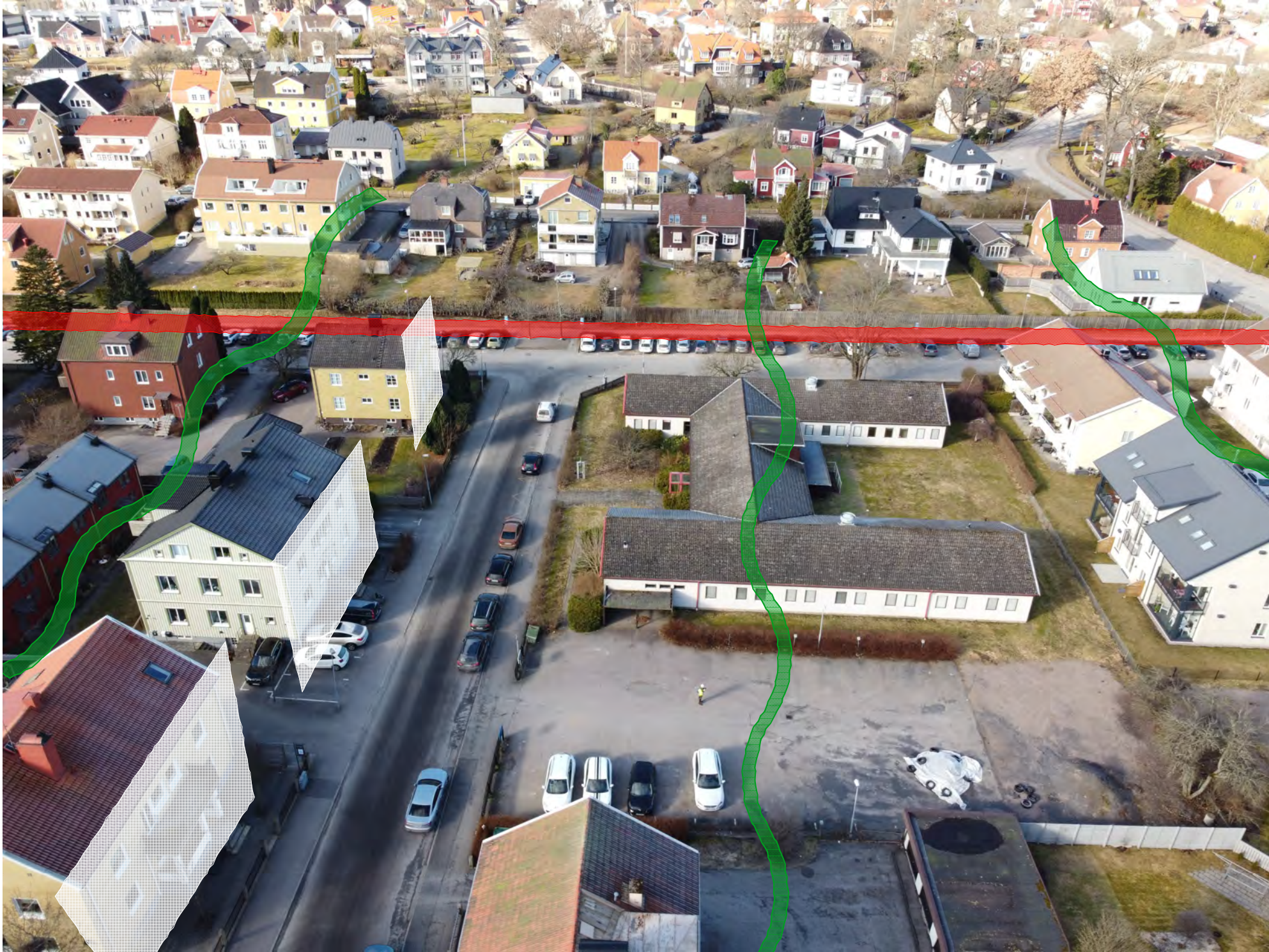

BARRIÄR

GENOMSIKT

ORDNING

BARRIÄR

GENOMSIKT